

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ "ΤΥΠΟΣ",

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Β')

ΑΡΙΘ. 699 (ΦΥΛ. 9)

Σάββατο, 29 Αυγούστου 1920

ΑΠΟ ΤΟ ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗ

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

ΚΑΛΟΠΙΣΤΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΙΣΜΟΣ

Είς τὸ χθεσινὸν φύλλον τοῦ «Νουμάς» δημοσιεύεται ἄρθρον τοῦ Διευθυντοῦ του, Βενιζελικὸν ἀλλὰ καὶ καλόπιστον, τὸ μόνον ἴσως καλόπιστον Βενιζελικὸν ἄρθρον. Ὑποθέτομεν ὅτι θὰ βαρέσῃ ἄσχημα εἰς πολλοὺς ἡμετέρους. Ἄρξῃ ὅτι ζητεῖ ἀπὸ τὸν κ. Πρωθυπουργὸν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν πυγμὴν του κατὰ τῶν φίλων του, τόσοι διὰ τὰς σζηνάς τῆς 31ης Ἰουλίου, ὅσον καὶ διὰ τὰ ἄλλα ἔκτροπ. Καὶ τὸ ἄρθρον αὐτὸ τελειώνει μετὰ τὰ ἔξης: «Ὑστερ' ἀπὸ τοὺς ἐννιά ἄθλους τοῦ Ἡρακλῆ, τοῦ ἀπομένει τώρα ὁ τελευταῖος καὶ ὁ σποινδαίστερος: Νὰ καθαρῶσι τοὺς σταίλους τοῦ Ἀγρίου». Ἀπὸ ἀντιβενιζελικὸν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παρασταθῇ καλλιτέρα ἢ κατὰστασις. «Ἔως προχθές —

λέγει ἀκόμη ὁ Νουμάς — δὲν τὸν ἐβάρυνε καμιά εὐθύνη γιὰ ὅ,τι «ἐκτροπ» ἢ «ἐκτροπὸς» γινότανε δῶ. Ἀπὸ προχθές ὁμως ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσά μας, ξαναπαίρνει πάλιν τὸν ὅλην τὴν εὐθύνην. Πῶς νὰ σκέπεται τάχα ὁ κ. Βενιζέλος;

Ἐφημ. «ΠΟΛΙΤΕΙΑ»

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

διὰ τοὺς κ. κ. Ὀδοντοϊατροὺς

Ὁ Οἶκος «LABARBERA» I. ΚΑΝΑΡΗ & Σία ὁδὸς Σταδίου 3 γνωστοποιεῖ ὅτι ὁ ἐν Λονδίῳ οἶκος

CLADIUS ASH & CIE

ἀνέθεσεν αὐτῷ διὰ Συμβολαίου τὴν ἀποκλειστικὴν πώλησιν καὶ ἀντιπροσωπεῖαν τῶν εἰδῶν του διὰ τὴν Παλαιάν, Νέαν Ἑλλάδα καὶ Σμύρνην.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Ἐν ὄψει	πρὸς 3 ⁰ / ₀
Με δεκαήμερον προειδοποίησιν	» 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἔτους	» 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
» » 2 ἐτῶν	» 5 ⁰ / ₀
» » 4 ἐτῶν	» 5 ¹ / ₄ ⁰ / ₀

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Μέχρι δραχμᾶς 5.000 4⁰/₀

ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΕΠΙ:

Λονδίνου ἐν ὄψει	πρὸς 5 ⁰ / ₀
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἕξ μηνῶν	» 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
Παρισίων ἐν ὄψει	» 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἕξ μηνῶν	» 4 ⁰ / ₀
N. Ὑόρκης ἐν ὄψει	» 3 ⁰ / ₀
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἕξ μηνῶν	» 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
Ἰταλίας ἐν ὄψει	» 2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
Βερολίνου	» 1 ⁰ / ₀

ΑΔΕΛΦΟΙ Β. & Μ. ΜΕΞΗ

ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

21 - ΣΤΑΔΟΥ - 21

Τὸ καλλιτεχνικώτερον καπνοπωλεῖο τῶν Ἀθηνῶν. — Στολίδι ἀληθινὸ τῆς ὁδοῦ Σταδίου. —

Καπνὰ καὶ τσιγαρέτα ἀπαράμιλλα. — Καὶ ὁ κοσμηγάρητος Μελέτης.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΣΑΜΗΝ Β')

Σάββατο Ἀθήνα, 29 Αὐγούστου 1920

ΑΡΙΘ. 699

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ: Γύρω στον ποιητή. (Συνέχεια)
ΓΡ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ: Τὸ διήγημα καὶ ὁ κ. Βουτυράς.
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ — Κ. ΚΑΡΦΟΛΙΟΣ: Δὸν Κιχώτης (συνέχεια).
Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
Μ. ΓΙΑΝΝΑΤΟΣ: Τὸ μυστικόν.
ΣΕΦΥΡΟΣ ΒΡΑΥΝΟΣ: Τῆς Βιολαντῆς τὰ μάτια.

— Πρῶτο καὶ στεγνὸ φιλί.
Γ. ΠΛΑΤΗΣ: Τὸ ρολόι.
ΑΔΥΡΑΧ: Ἡ χαρὰ.
Μ. ΦΙΛΗΤΑΣ: Ὁρθογραφικὰ—Κοιτάξω.
Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Σὲ περασμένα χρόνια...
ΑΠΟ ΒΑΘΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΘΜΑΔΑ: Ζένη φιλολογία,
 — Νέα βιβλία. — Περιοδικὰ—Χωρὶς γραμματόσημο.

ΓΥΡΩ ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ (*)

-- Τὰ «Ἐλεγεία καὶ τὰ Εἰδύλλια» μᾶς μεταφέρουν ἄλλοῦ ἀναπνέω μέσα σ' αὐτὰ κάποιον ἄλλον ἀέρα, διαφορετικὸν ἀπὸ ἐκεῖνον τῶν «Τραγουδιῶν τῆς Ἐρημιάς». Τὸ «Τραγούδι τοῦ Λίνου» εἶναι ἡ γέφυρα ποῦ μᾶς πηγαίνει ἀπὸ τὰ χλωρὰ περιβάλλια τοῦ πρώτου ποιητικοῦ του βιβλίου στοὺς ἀέρινοὺς ἀπὸ χρυσὰ καὶ μολυβένια σύγνεφα τόπους τοῦ δεύτερου. Ἐνας μαῦρος ἴσκιος παίζει τὸ βιολί του στὸ ξανθὸ νησί τῆς ἀγάπης. Μ' ὅλη τὴ ξανθιάδα του τὸ νησί μιὰ λευκὴ καταχνιά τὸ περιζώνει. Τὸ βιολί, ποῦ ἀκούγεται καθαρώτερα στὰ πρωινὰ χλωρὰ περιβάλλια, μᾶς σκορπίζει τώρα τοὺς ἤχους του, πολὺ συχνότερ' en sourdine, πῶς νὰ τὸ πῶ! Ἡ τέχνη φαίνεται ξυλαφρωμένη ἀπὸ τὸ πολὺ τῆς λογοτεχνικῆς ρητορικῆς ποῦ ἀναγκαστικὰ κλείνει κάθε εἶδους ποίηση. Μιλᾷει μὲ κοιμμένα ξεφωνητὰ, ὅ,τι ἀρχίζει δὲν τὸ τελειώνει μισολέει, ὅ,τι χάνει σὲ πλαστικότητα, σὲ μουσικότητα τὸ κερδίζει. Ὁ Βερλαῖν καὶ ὁ Henri de Regnier στὴν πρώτη του περίοδο μᾶς θυμίζουν ἀνίμωσ' ἀπὸ τοὺς στίχους τῶν «Ἐλεγείων καὶ τῶν Εἰδύλλιων» πῶς ζοῦνε ἄλλοῦ καὶ βασιλεύουν. Ὁ γαλλικὸς συμβολισμὸς, ὁ ἐδῶ καὶ εἰκοσι πέντε χρόνια, ὀρμησμένος, μᾶς παρουσιάζεται. Ὅμως ἡ νέα ἑλληνικὴ ποίηση κερδίζει πάντα, γιατί ἐκεῖνος ποῦ ἐπηρεάζεται, καθὼς συνειθίζουμε νὰ λέμε, ἀπὸ τὰ ξένα, εἶναι ποιητῆς γερῶς. Γι' αὐτὸ καὶ πρωτότυπος, ἐκεῖ ποῦ κανεὶς θὰ μπορούσε νὰ τὸν χαρακτηρίσῃ μιμητῆ. Ὅ,τι ἀδιάρτητα ν' εὐκόλοξετάσῃ λέμε μίμηση, δὲν εἶναι, ὅταν πρόκειται γιὰ ἔργα τέχνης ποῦ ἀξίζουν (ὅσο κι ἂν δέλουμε νὰ κατεβάσουμε τὴν ἀξία τους μὲ τὸ μιμητικὸ τᾶχα στοιχεῖο ποῦ τοὺς τὸ ξεσκεπάζουμε), δὲν εἶναι κατὰ ἀπλῆς ἀναγκαῖες ἀναλογίες καὶ διανοητικῆς συγγένειας. Καλὰ καλὰ νὰ τὸ ξετάσῃ, ἐπηρεασμός, ἐπίδραση, δὲ σημαίνουν, ἀπόλυτα, τίποτε. Εἶναι κάτι σχετικόν, καὶ κατὰ τὴν περίστασι, σύμφωνα μὲ τὸ πρόσωπο ποῦ ἐπηρεάζεται, τὸ μέτρο ἢ τὸ διαιλεκτό, ἄλλοτε μπορεῖ καὶ στὸ παιδικόν, ἄλλοτε, λογικότερα, στὸ ἐνεργητικὸ τοῦ προσώπου. Μάλιστα δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ ἄνθρωπος διανοούμενος μέσα καὶ σ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς οἰκοδόμους τῶν ἀθάνατων μνημείων τέχνης, φιλοσοφίας, ἐπιστήμης, ποῦ νὰ μπορῇ σωστὰ νὰ εἰπωθῇ π ρ ω τ ὀ τ υ π ο ς. Καὶ ἡ

(*) Ἡ ἀρχὴ σὴ σελ. 84 τοῦ «Νουμά».

πρωτοτυπία εἶναι σὰν τὴν ἐλευθερία τὴν πλάθουμε σ' ὄνειρό μας δὲν ὑπάρχει.

Ἦστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸ (τὰ «Ἐλεγεία καὶ τὰ Εἰδύλλια» εἶναι τοῦ 1898-καθ' ἢ «Ἀγάπη στὸ Χωριὸν» τοῦ 1910), σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ὁ ποιητῆς ταξιδευτῆς, τριγυριστῆς, πειραματισμένους, ἐπηρεασμένους, μετωπένους ἀπὸ ἄλλες ἰδεολογίες καὶ τεχνοτροπίες, ἐρωτευμένος μὲ νέα πνεύματα, ξεφανερόνεται χειριστῆς τοῦ πεζοῦ λόγου, τοῦ πῶ ὀλιστικοῦ, ἕστερ' ἀπὸ τὸ μεταχειρίσῃ τοῦ στίχου τοῦ σχεδὸν ἄσαρκου, διηγηματογράφου, πραγματιστῆς, σχεδὸν φωτογράφου καὶ τῆς γλώσσας στὰ διαλεκτικὰ τῆς ξεχωρίσματα, καθὼς τὸ δείχνει ἡ «Ἀγάπη στὸ Χωριόν», ζωγράφου τῆς χωριάτικης ζωῆς πιστὸς, ἴσαμε τὰ σύνορα ποῦ χρεοιάζονται ἀπαραίτητα γιὰ νὰ μὴ γλυστρήσῃ ἡ καλλιτεχνικὴ ἀναπαράστασι στὸ λαογραφικὸ περιμάζεμα. Ὁ «Πύργος» τοῦ Ἀκροπόταμου», βγαλμένος στὰ 1915, θυμοῦμαι πῶς ὅταν τὸν διάβασα μοῦ προξένησε τὴν ἐντύπωσι μιᾶς πολὺ ἀτεχνῆς καὶ μὲ ὀρεξὴ συγκρατητῆ χαρᾶς ἐπαρχιώτικης μυθιστορίας, ἡθογραφικῆς βέβαια, μὰ καὶ γι' αὐτὸ πολὺ ἀξίας τῆς τέχνης, ποῦ ἰδανικὸ τῆς εἶναι νὰ ζωγραφίσῃ, περασμένα πάντα ἀπὸ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ καθενὸς τεχνίτη, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα ἑνὸς συνόλου κοινωνικοῦ, ποῦ μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ πρωτεύουσα, μπορεῖ νὰ εἶναι ἕνας λαὸς ὀλίκερος, ὁ κόσμος ὅλος ἐπιτέλους, ἀδιάφορο. Στέκεται στὴν ἔμπνευσι, στὴν ἀγάπη, στὴ δεξιότητι, στὴν κ α π α τ σ ο σ ὺ ν η θὰ ἔλεγα, στὴ δύναμι ἐπιτέλους τῆς τέχνης τοῦ μὲ στίχους ἢ μὲ τὸν πεζὸ λόγο ποιητῆ νὰ τὸ πλατήνῃ τὸ στενὸν τοῦ θέματος, ἢ νὰ δώσῃ περιορισμένα σύνορα χεροπιστά, σχηματισμένα, στὴν κάπως ἀπεριόριστον ἔκτασι τῆς οὐσίας τοῦ ἔργου του. Ἡ σ' ἕνα χωρὶ μᾶς κρατᾷ μέσα μὲ τίς πρωτόγονες ἀγάπες καὶ τὰ μίση του ὁ λογοτέχνης ἢ φιλοδοξεῖ νὰ μᾶς εἰκονογραφήσῃ τὰ σημαντικότερα τῆς ζωῆς προβλήματα, τὰ ἠθικὰ καὶ τὰ κοινωνικὰ, καὶ νὰ μιᾶσῃ μέσα σ' αὐτὰ, ἠθολόγος, ψυχογράφος, ἀνατόμος, ἀναλυτῆς, συνθετικὸς, ζωγραφικὸς, λυρικὸς, συμβολικὸς, φυσιοκρατικὸς, εὐγενικὸς, ὄμιος, ξεσκέπαστος, ὑπονοητικὸς, ἀπερίφραστος, μὲ τὴν παρατήρησίν του, τὴ γλώσσα του, τὸ ὄψος του, μὲ τὴν δόξα του φιλοσοφία, ἢ καὶ χωρὶς καμὰ φιλοσοφία, δὲ μ' ἐνδιαφέρει. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, εἶναι ἡ καλαισθητικὴ ἐντύπωσι, ἡ συγκίνησι, τὸ ἔξπληγμα τῶν αἰσθημάτων ποῦ οἱ ψυχολόγοι τὰ λένε αἰσθητικὰ,

καλολογικά. Μοῦ τὰ ξύτησε; Μὲ δένει πίσω ἀπὸ τὸ ἔργον του, εἴτε ὀπαδὸς εἶναι τοῦ Κάρολ Μάρξ, εἴτε τοῦ Ἀτίλα θαυμαστή, εἴτε ἐρημνευτῆς τοῦ ἑαυτοῦ του μοναχά. "Ὅλα τὰ ἄλλα ξεχωρίσματα ἔρχονται ἀπὸ πῶσ.

Στὸ περιθώριον τῆς τελευταίας σελίδας τοῦ «Υπεράνθρωποι», πού κι αὐτὸς εἶδε τὸ φῶς στὰ 1915, σημείωσα μὲ τὸ μολύβι μου: «Ὁχι ὑπεράνθρωπος. Ὑπεράνθρωπα ὅλα τὰ πρόσωπα τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Διὸ μονίχα ἄνθρωποι ὁ Ζαμπζκίδης καὶ ἡ ἀσύγκριτη Μαρία». Βιαστικὸς καθὼς εἶμαι καὶ γληγοροπέροτος — ἡ ζωὴ δὲ φτάνει — ἀπὸ τοὺς τόπους τῆς τέχνης, ὅσο κι ἂν μὴ συγκινούν, δὲν ἔχω καιρὸ νὰ ξεφυλλίσω ξανά τὴν ἱστορίαν αὐτῆ, καὶ φυλάγω μοναχὰ στὴ μνήμη μου τὴν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὴν εἰρωνία κι ἀπὸ τὴν σάτυρα, ἀπὸ τὴν μὲ δίχως κλοσύνης χαμόγελο πίκρα, τὰ συστατικὰ τοῦ ἔργου τοῦ μ' αὐτὸ φανερὸ εἶναι πὼς ὁ συγγραφεὺς του ξεθυμαίνει χτυπώντας τις ἀδυναμίες καὶ τις ἀμαρτίες μᾶς φιλολογικῆς γενεᾶς νέων ἀνθρώπων, πού μ' αὐτοὺς θὰ γνωρίστικε, θὰ ἔζησε, θὰ δούλεψε. Τὸ ἔργο, μὲ πάθος γραμμένον, χωρὶς νὰ εἶναι παθητικόν, οὔτε, πῶς πολλὸ, συμπληθητικόν, εἶχε μολατζῦτα καθρεφτιστικῆ μέσα στὴ συνειδησὴ μου σὺν ἀποφασισμένον κίνημα ἐνὸς δικαιοκρατίου. Γιατὶ πληγὴ ἀπὸ τίς χειρότερες καὶ τίς μολυσματικώτερες μέσα στὶς κοινωνίας τις διανοητικῆς, πού τις θρίσκεις παντοῦ, καὶ σ' ἡμᾶς ἐδῶ, ζωηρότατα νὰ σ' ἐνοχλοῦν ἢ νὰ σὲ διασκεδάξουν, κατὰ τὴν ὥρᾴ σου καὶ κατὰ τὸ κέφι σου, εἶναι οἱ ἀπὸ τὰ νιάτα τους ἀγούροι ἢ ἀπὸ φυσικὸν τους ἀνίκανον νὰ σταθῶνε καθὼς ταυρίζεται στὸ πέρασμα ἢ στὸ φεγγοβόλημα τῶν μεγάλων ιδεῶν ἀντὶ νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ κείνες, νὰ δασκαλευτοῦνε, νὰ μάθουν πόση προσοχὴ χρειάζεται καὶ πόσος σεβασμὸς, πόσα ἐφόδια καὶ πόσα ὄπλα καὶ προφυλάξεις πόσες καὶ πόσα φυλαχτὰ γιὰ τὸ κοίταμα, τὸ ψάξιμον, τὸ ἀγγισμα τῶν μεγάλων ιδεῶν, καὶ τὰ πορίσματα τῶν καλῶν μαθημάτων ἀπὸ κείνες, θαμπάνοντων, νομίζεις πὼς ξεπλάθονται, τὰ ὕαστιζον, καὶ δὲν καταφέρνουν τίποτε ἄλλο παρά νὰ εἶναι γελωτοποιοὶ τῶν ιδεῶν. Τοὺς κοιδοῦνται οἱ αὐτοὺς τρελοὺς θὰ ἤθελε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ὁ ποιητῆς, ἴσως κι ἀπὸ στοχασμὸ φιλένδικον. Κ' ἔκαμε πολὺ καλά.

Ὁ τόμος μὲ τὰ διηγήματα, πού ἐπιγράφονται: «Γάσσω, Στὸ σκοτάδι», τυπωμένα στὰ 1916. Ὁ ποιητῆς, χωρὶς νὰ τὸν ἀρνηθῆ τὸ στίχο, δὲ ζητεῖ τώρα παρὰ νὰ δεχτῆ μὲ τὸν πεζὸ λόγον στὸ πλάϊ τοῦ καλῶτεχνου ἐμπνευσμένου ἱστοριογράφου τῆς ὀλόγουρα ζωῆς ἢ τῶν ἄδυντων τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, καὶ νὰ σταθῆ στὴ σειρά πού τὸς ταυρίζει. Ἀπὸ τὸν πόλο τοῦ λυρισμοῦ περνᾷ στοὺς ἀντίποδες τοῦ θετικισμοῦ. Μὰ τάχα ἐδῶ δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ σημειωθῆ πὼς ὅ,τι ὀνομάζομε ὑποκειμενισμὸν, ἀντικειμενικότητα, λυρισμὸν, ἐπικότητα, ἰδανισμὸν, πραγματισμὸν, καὶ τὰ λοιπά, δὲν εἶναι γνωρίσματα ἀκατάδεχτα μεταξὺ τους, ἀταίριαστα τὸ εἶναι στὸ ἄλλο, ξεπαγιασμένα, ἀκίνητα, μὲ σημάδια μαθηματικὰ πού τὰ ξεχωρίζουν. Ἡ τέχνη εἶναι μιά, κ' ἕνας ὁ ποιητῆς, ὅπου καὶ ὅπως ξεπετιέται, μὲ πρόσωπα πού δὲν εἶναι παρὰ προσωπίδες εὐκολοκίνητες, λογῆς, πού ἀλλάζουν; οἱ μᾶσκες ὄχι τοῦ

μυσακὰ τῆς ἀποκορῆς, γιὰ νὰ γελάσῃ, ἀλλὰ τὰ κἀτι σὺν τὰ προσωπεῖα ἢ σὺν τὰ χαψίματα τοῦ ὑποκριτῆ γιὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς τέχνης του. Βέβαια πὼς ὑπάρχουν μεγάλοι καὶ δυνατοὶ μυθιστοριογράφοι, ἀκόμα καὶ πεζογράφοι, γενικώτατα, πού δὲ γράφανε ποτὲ τους ἕνα στίχο, τοῦλάχιστο ποτὲ μὲ τὸ στίχο δὲ φανήκανε; καὶ ὁμοῦ ὁ πεζὸς τους λόγος εἶναι μεστομμένος, μυρωμένος ἀπὸ ὅ,τι ὀνομάζομε ποίησιν. Μὰ ὄχι σπάνια, μάλιστα πολὺ συχνά, ὁ τεχνίτης τοῦ στίχου, ὁ γνωρισμένος μὲ τὴν ἐτικέτταν τοῦ λυρικοῦ, μὲ τὸ σημά πού φάνεται σὰ νὰ τοῦ κλεινῆ τὴν πόρταν τῶν ἄλλων εἰδῶν τοῦ λόγου, ἢ νὰ τοῦ τὴν ἀνοίγῃ μόνο γιὰ νὰ τὰ ψευτίξῃ καὶ νὰ τὰ χαλῆν τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου, εἶναι καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου, ὁμοῦ καὶ περισσότερο ἀπὸ ἄλλοις ψευδασμένους ἐντολοδόχους. Ἡ κριτικὴ χωρὶς μιά στάλαν ποίησιν κριτικῆν στὰ ῥηγά, καὶ στὴν ποίησιν ἢ κριτικῆν δίνει ὅλη τῆς τὴν ἔντασιν. Σχετικὰ μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς παγκόσμιου φιλολογίας, τοῦλάχιστο στοὺς νέους καιροὺς, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ περὶ τὸ σημεῖωμα τοῦ στενοῦ δεσμοῦ τῆς μυθιστοριογραφικῆς μὲ τὴν λυρικὴν μανίαν σὲ κάποιον πρόσωπον πού στέλουνε στὶς κορφὰς. Παραδείγματα ὁ Γκαίτε, ὁ Λυκαρτίνος, ὁ Οὐγκώ, ὁ Δανούντιο, ὁ Ρενέ. Οἱ τρεῖς μεγαλύτεροι μυθιστοριογράφοι τῆς τωρινῆς ὥρας στὴν ἀγγλικὴν φιλολογία ὁ Μέρειθ, ὁ Θωμᾶς Χάρντυ, ὁ Κίπλινγκ.

Παραστρατίζω στὸ δρόμον μου, σταματημένος ἀπὸ τὸ κοίτασμα κάποιων λουλουδιῶν, νὰ εἰπούμε, σ' ἀλάκια παράμερα, κάποιον στοχασμῶν. Ἦθελα νὰ ὑποστηρίξω πὼς τὸν ποιητῆ πού σήμερον μὲ ἀπασχολεῖ δὲν τὸν ἔβλαψε τὸ πέρασμα του ἀπὸ τὸ ζωγραφικὸ πρῶτα καὶ μουσικὸ ὑστερὰ λυρισμὸν, στὴν πραγματολογικὴ διηγηματογραφία: τὸ πέρασμα αὐτὸ δὲν εἶχε εἴποτε τὸ ἀφύσικον καὶ τὸ ἀπροσδόκητον. Ἀκόμη μῆτε πρέπει νὰ λησμονοῦμε πὼς κάθε φορὰ πού κριτικὰ κανεῖς ξεχωρίζει ἕνα διηγημα, κατὰ τὸ εἶδος του, χαρακτηριστικῶς το, λόγον χάρη, ρομαντικόν, πραγματολογικόν, κοινωνιολογικόν, περιγγραφικόν, ἠθογραφικόν, ψυχολογικόν, ἀναλυτικόν, ἢ ποιητικὰ ἐκστατικόν, ἐννοεῖ πὼς τὸ ὄνομα πού τὸ χαρακτηρίζει τοῦ δίνεται ἀπὸ τὸ στοιχεῖον πού φαίνεται ἔχει μέσα πὼς κυριαρχεῖ. Μὰ ἡ κυριαρχία αὐτὴ δὲν εἶναι ἀποκλειστικὴ, καὶ δὲν ἀπαγορεύει τὴ συνύπαρξιν καὶ ἄλλων μέσα σ' αὐτὸ στοιχεῖον. Ἡ ἠθογραφία δὲν μπορεῖ νὰ βοηθῆ στὴν τέχνη χωρὶς τὴν ψυχολογίαν, καὶ ὁ ψυχολόγος ἀδύνατον τοῦ εἶναι νὰ σβύσῃ ἀπὸ τὸ λογαριασμὸν του τὰ λεγόμενα ἤθη. Ἐπειτα ὁ μυθιστοριογράφος εἶναι ποιητῆς, καὶ συχνὰ τοῦ ἀξίζει τὸ ὄνομα δικαιοτέρ' ἀπὸ πολλοὺς ἀρχαϊστές τῆς ῥίμας. Δὲν ἔξω ἂν θὰ τὸν ξάφνισεν τὸ Ζολᾶ ἢ θὰ τὸν κολάκευε, ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἐπιμονὴν τῆς ἀξιοθαύμαστης πάνταν κριτικῆς του, νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἑαυτὸν του σὺν ἑνῶν ἀπὸ τὸ λαμπορατόριον ἐπιστημονικῶν πρωτοεργατῆ τῆς πειραματισμῆς, καθὼς τὴν βαπτίζει, μυθιστορίας, ὁ τίτλος πού τοῦ ἔδωκαν οἱ στοχαστικώτεροι κριτικοὶ τοῦ καιροῦ του τιλοφορήθηκε ἀπ' αὐτοὺς, καθὼς καὶ εἶναι, νομίζω, δυναμειώτατος ρομαντικὸς ἐπὶ κῶς ποιητῆς τοῦ νατουραλισμοῦ, μὲ τὸ στοιχεῖον τὸ χτηνῶδικο κορῶνα του. Ἦθελα λοιπὸν νὰ παρατηρήσω, πὼς ὁ ποιητῆς πού μὲ ἀπασχολεῖ σήμερον, καὶ λυρικὸς μὲ

τά σύγγραφα καθ' ιστορικῶς μετὰ τὰ πράγματα, βρισκονται πάντα στην πατρίδα του. Μὰ μετὸν ποιητὴ μου σιμβαίνει καὶ κατὰ ἄλλο. Θὰ τὸ ἰδοῦμε.

(Ἀκολούθει συνέχεια)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΚΑΙ Ο Κ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰλλα εἶδη τῆς πεζῆς λογοτεχνίας, τὸ Διήγημα, — ὅπως περίπου τὸ Σονέτο στην ἔμμετρον, — πρέπει νὰ εἶναι κοινωμένο σύμφωνα με ὠρισμένους κανόνες, πὸν συνηθίσασιν νὰ τοὺς θεωροῦμε νόμους. Διήγημα πὸν θὰ τοὺς ἀθετοῦσε, θὰ τὸ κατοδικάζαμε κατ' ἀρχὴν ὡς ἕνα διήγημα ἄσχημο. Θὰ λέγαμε μάλιστα ὡς δὲν εἶναι καθόλου διήγημα, παρὰ τὸ πολὺ - πολὺ ἕνα σκίτσον, πὸν θέλει νὰ τὸ δουλέψῃ ἀκόμα ὁ συγγραφεὺς του καὶ νὰ τὸ τελειώσῃ.

Τὸ διήγημα τοῦ κ. Δημοσθένη Βουτυρά ἀθετεῖ καθε σχεδὸν κανὸν ἢ νόμον. Κι ὅμως εἶναι διήγημα. Ἀποτελεῖ λοιπὸν ἕνα φαινόμενον πὸν θέλει τὴν ἐξήγησίν του. Θὰ τὸ ἐξηγήσουμε.

Πάνε σχεδὸν εἴκοσι χρόνια. Ἐγραψα τότε κριτικὴς στὰ «Παναθηναϊκά» καὶ μὴ μέρῳ ὁ μακαρίτης ὁ Μιχαηλίδης ποῦδ' ἕνα κατοπιωμένο περιοδικὸν βιβλίον, λέγοντας : «Ἄν ἀξίῃ τίποτα, γράψα». Ἀξίσε καὶ παράξισε τὸ βιβλίον ἐκεῖνο ! Ἦταν ὁ «Λαγκῆς», τὸ πρῶτον - πρῶτον διήγημα τοῦ κ. Βουτυρά. Κ' ἔγραψα φυσικὰ μ' ἐνθουσιασμό. Γιατὶ καθὼς μοῦ ἦταν ἀγνωστος ὁλοσδιόλου ὁ συγγραφεὺς, καὶ καθὼς μοῦ φάνηκε ἀπλῶς, ἄμορφον, ἀχτένιστον, ἀπεριποίητον ὡς ἀπὸ σκίτσον τὸ διήγημα του, τὸ πῆρα γι' ἀληθινὸν πρωτόλειον κείμενον νέου, παιδιοῦ, ἀμάθητου ἀκόμα, ἀγύμναστου, ποῦδινε ὅμως τῆς καλύτερης ἐλλίδος. Μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν παλιά μου ἐκείνη κριτικὴ, — τὴν πρώτη πὸν γράφτηκε γιὰ τὸν κ. Βουτυρά, — εἶν' ἐδῶ ἀπαραίτητα :

«Ὁ Λαγκῆς ἀπέχει ἀκόμη πολὺ ἀπὸ τὸ τέλειον ἢ καλύτερον ἀπὸ τὸ ὄμοιον. Εἰς κάθε σελίδα ἀπαντᾷ κανεὶς τὰ ἐλαττώματα τῆς ἀπειρίας... Ἀλλὰ καὶ εἰς κάθε σελίδα, εἰς κάθε γραμμὴν, ἀποκαλύπτεται ἡ σφόδρα τοῦ διηγηματογράφου ὡς στόφον πρῶτης τάξεως...»

«Ἄν ὁ συγγραφεὺς του εἶναι, ὡς ὑποθέτω, νέος καὶ ἂν τὸ ἔργον του αὐτὸ ἀποτελῇ τὴν ἀρχὴν μιᾶς προοδευτικῆς ἐργασίας, ἢ ὅποια μέλλει νὰ ἐκτιλήθῃ κανονικῶς, δὲν διστάζω καθόλου νὰ εἶπω, ὅτι δυνατὸς διηγηματογράφος ἀνατέλλει εἰς τὴν Ἑλλάδα...»

«Προσέχω, σταματῶ εἰς αὐτὸ τὸ διήγημα, μετὰ τὴν ἐκείνην τὴν χαρμὴν, τὴν ὅποισιν αἰσθάνομαι ὅταν κομίσω τέτοια ἐμφάνισιν μοῦ ἐμμέλῃ τὴν σκέψιν. ὅτι οὐχὶ εἰς μίαν ἡγωνισθῆμεν οἱ ἀπερχόμενοι διὰ νὰ προετοιμάσωμεν τὸ ἔδαφος εἰς τοὺς ἐρχομένους.»

Πολλοὶ ἴσως θαυροῦσιν, πῶς, ἀπὸ τότε, ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια, ὅταν μόλις εἶχα περάσει τὰ τριάντα, καὶ δὲν εἶχα γράψῃ ἀκόμα οὔτε καν τὸν «Κακὸν Δρόμον», θεωροῦσα καὶ τὸν ἑαυτὸν μου ἀπερχόμενον. Κ' ἔ-

γῶ ὁ ἴδιος σήμερ' ἀπορῶ... Κι ὅμως φυσικώτατον ἦταν νὰ μοῦ ξεφύγῃ καὶ ἀθελα τέτοιος λόγος. Εἶχα, βλέπετε, ὅλη τὴν ἐντύπωσιν τοῦ καινούργιου. Τὸ βιβλίον ἐκεῖνο μοῦ ἔδειχνε ὅσα μακρινὸς ὄριζοντες, μελλοντικούς. Κι' ἐβλεπα, καταλάβαινα μέσα μου, πῶς ἕνα διήγημα, ὅχι σὺν τῷ «Λαγκῆ», παρὰ σὺν ἐκεῖνο τὸ ἄλλο, τὸ τέλειον, πὸν ὑποσχόταν ὁ πρωτοφανέρωτος διηγηματογράφος, ἂν ἦταν πραγματικῶς στην ἀρχὴ μιᾶς προοδευτικῆς ἐργασίας πὸν ἔμελλε νὰ ἐκτυλήθῃ κανονικῶς, ἐγὼ ὁ παλιός, ἕνα τέτοιο, καθαρὸν καινούργιον διήγημα, δὲν θαῦμον ἀρκετὸς νὰ γράψω ποτέ. Ἔτσι τότε, γιὰ μὴ στιγμὴν, εἶδα καὶ τὸν ἑαυτὸν μου μέσ' τοὺς ἀπερχόμενους. Μπορεῖ τώρα νὰ πῶ γράψα στην κριτικὴν μου καὶ ἀπὸ μὴ ἀνθρώπων, νεανικῆν ἂν θέλετε, ἀδυναμίαν ἀπὸ μὴ φιλαρέσκειαν. Ἀδιάφορον ! μὴ φορὰ τὸ σκέφτηκα καὶ εἶναι ὄλο πρὸς ἔλαιον τοῦ κ. Βουτυρά.

Συνέθηκε ὅμως κατὰ ἀπρόβλεπτον : Στὰ εἴκοσι αὐτὰ χρόνια, ἐνῷ ἐγὼ, ὁ παλιός, ἀπὸ τὸν «Ἐρωτὰ Ἐσταυρωμένον» (1901), ἔφρασα σιγὰ - σιγὰ στοὺς «Πλούσιους καὶ Φτωχοὺς» (1919), ἀφοῦ πέρασα ἀπὸ «Κόκκινον Βράχον», «Ἀναθροφήν», «Κακὸν Δρόμον» καὶ «Τρεῖς Λέοντες», ὁ κ. Βουτυρᾶς σταμάτησε στο «Λαγκῆ». Ἀλλήθεια ἔγραψε καὶ αὐτὸς, στὸ ἴδιον διάστημα, ἀπάνω ἀπὸ διακόσια μικρὰ καὶ μεγάλα κομμάτια, ἔξωρ' ἀπὸ κείνα πὸν εἶχε γραμμῆναι προύτερα μὰ ὅλα, ἢ ὅσα διάβασα τοῦλάχιστον, δὲ διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τὸ «Λαγκῆ». Ἡ ἴδια τεχνολογία, ἢ ἴδια ἀντιλήψιν, ἢ ἴδια γλώσσα, τὸ ἴδιον ἔπος, ἢ ἴδια μέθοδος, τὸ ἴδιον ἔλικον, τὸ ἴδιον πνεῦμα. Μόνον τὸ θέμα ἀλλάζει, καὶ αὐτὸ ἀκόμα ὅχι πάντα**.

Ὁ κ. Βουτυρᾶς δὲν προόδεψε οὔτε τόσο. Ἐκεῖνα πὸν ἔπαιρνα στὸ «Λαγκῆ» γιὰ «παιδικὰς ἀπειρίας», δὲν ἦταν παρὰ ὁ τρόπος τοῦ διηγηματογράφου, πὸν ἔμεινε ἀναλλοίωτος. Καθὼ δὲν ἦταν καθόλου παιδὶ ὅταν ἔγραψε τὸ «Λαγκῆ» ὁ κ. Βουτυρᾶς. Ἦταν ὄμοιος ὁ ἴδιος, καὶ ὄμοιος τὸ ταλέντον του, καὶ ὄμοιος τὸ ἔργον του ἐκεῖνο, πὸν μένει ἀκόμα σὺν ἐν' ἀπὸ τὰ καλύτερά του. Οἱ ἀτέλειες πὸν δὲν διορθώθηκαν ποτέ, δὲ μάρψαν τότε νὰ διακρίνω αὐτὴ τὴν ὀμοιότητα. Καὶ τὸ πρῶτον ζήτημα πὸν γεννιέται εἶναι αὐτὸ : Ἄν ὁ κ. Βουτυρᾶς ἀπλόθηκε μόνον, χωρὶς νὰ ξετυλιχθῇ, ἂν ὁ «Λαγκῆς» του δὲν ἀποδείχτηκε ἢ ἀρχὴ μιᾶς προοδευτικῆς ἐργασίας, δὲν εἶναι καὶ ὁ δυνάτονος διηγηματογράφος πὸν μᾶς ἔκαμε νὰ προφητεύομεν τὸ πρῶτον τοῦ βιβλίου :

Μὴ διαίσεσθε, καὶ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐλίπω νὰ λυθῇ παρακάτω σὲ τρόπο πὸν νὰ μὴ μένῃ ἢ παραμορφῇ ἀμφιβολία. Ὑπάρχουν ὅμως ἄλλα δύο, πὸν πρέπει νὰ

(*) Ὅσοι παροικιοῦσθαι ἀνεκτὰ τὸ διηγηματογραφικὸν μου ἔργον, μόνον αὐτοὶ μποροῦν νὰ εἶδον αἰ τεράστια διαφορὰ, γιὰ νὰ μὴν πῶ πόσοδο, αἰ γλώσσα, αἰ τρόπο αἰ νοσημοθεσία, αἰ ὅλα, ἀπέχει ἀπὸ τῆς «Μητροῦς» π. χ. ὡς ἕνα διήγημα μου ἀπὸ τὰ τελευταία. - Κι' αὐτὸ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὑποδιακρίσιν ἄξια τους. - Τέτοιαι διαφορὰς ἔνοσθ, ὅταν λέγω σταμάτησε στὸ «Λαγκῆ» πῶς δὲν παρατηροῦνται στὸ ἔργον τοῦ κ. Βουτυρά, ὅχι πῶς δὲν ἔγραψε ἀπὸ τότε καὶ πῶς ὁμοίον ἢ πῶς ἐνδιαφέροντα διηγήματα, σὺν τοῖς «Ἀλανιάοις» π. χ. πὸν εἶναι ἴσως τὸ καλύτερὸν του. Πάντα στὸ ἔργον ἐνὸς συγγραφέα θὰ ὑπάρχουν κομμάτια καλύτερα καὶ χειρότερα. Μ' αὐτὸ δὲν κάνει τὴν ἰσχυρὴν διαφορὰ πὸν ἔνοσθ ἐδῶ.

(**) Ἐρωτῶται πῶς γὰρ ὅλα αὐτὰ θὰ μιλῶμεν παρακάτω.

τεθῶν κι' αὐτὰ ἀπὸ τὴν ἀρχή: Τὸ ἓνα τῶν γαλε στὴ μέση πρῶτος ὁ ἀξέχαστος Πέτρος Ἀλήτης, μὲ μιὰ μελέτη πού δημοσίεψε γιὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Βουτυρᾶ στὰ «Γράμματα». Ὁ Ἀλεξανδρινὸς αὐτός, — και κριτὴ πού χάθηκε τόσο νέος, γιατί ἔδειχνε πὼς μπορούσε νὰ γίνη, ἂν δὲν ἦταν κιάλα, ἓνας ἔξοχος κριτικός, — ἀφοῦ ἀράδιασε ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῆς μορφῆς τοῦ κρινόμενου ἔργου, ρώτησε στὸ τέλος τὸν ἑαυτὸ του ἂν μπορῆ νὰ σταθῆ, νὰ ζήσῃ και νὰ θεωρηθῆ μάλιστα ἀνώτερο, τελειότερο, ἀπὸ τὰ σύγχρονά του, τὸ ἀπλῶς σκιτσορισμένο διήγημα τοῦ κ. Βουτυρᾶ: δηλαδή ἂν μπορῆ ἓνας κριτικὸς νὰ πῆ εὐσυνειδήτητα, μὲ θεβαιδτητα, πὼς ὁ κ. Βουτυρᾶς ἀνέβασε τὸ ἔπιπεδο τοῦ διηγήματος κι' ἐπρόσφερε στὴ νεοελληνικὴ διηγηματογραφία κάτι τελειωμένο, μεγάλο, ἢ τοῦλάχιστο γενναῖο, «κτῆμα ἐς ἀεὶ».

Στὴν Τέχνη, τὸ ζήτημα τῆς μορφῆς εἶναι τόσο σπουδαῖο, ὥστε πολλοὶ κριτικοὶ νὰ τὸ θεωροῦν ζήτημα οὐσίας. Ἀλλά, κατὰ τὴ γνώμη μου, φέρνει και ζήτημα καθαρῆς οὐσίας τὸ ἔργο τοῦ κ. Βουτυρᾶ. Καθὼς θὰ ἴδοῦμε παρακάτω, ὁ κόσμος αὐτοῦ τοῦ διηγηματογράφου εἶναι τόσο ἰδιαίτερος, ξεχωριστός, μὰ και τόσο περιορισμένος: οἱ ὁρίζοντες του τόσο στενοὶ και, τὸ χειρότερο, τόσο καταχνησμένοι ἢ κοσμοθεωρία του τόσο ἀσημαντὴ, μηδαμινὴ σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι του τόσο ὅμοιοι στὴ σκέψη, στὰ κινήματα, στὴν ὁμιλία, στὴν ψυχολογία*, ὥστε πάλι ἓνας εὐσυνειδήτος κριτικὸς δὲν μπορεῖ νὰ μὴ ρωτηθῆ ἂν εἶναι πραγματικῶς γιὰ ζωὴ αἰώνια, και γιὰ μεγάλη θέση ἓνα ἔργο πού, μὲ τὴν οὐσία του, τόσο μικρὴ κοινωνικὴ σημασία παρουσιάζει.

Κάποιος τῶρα, πού δὲ θάτυχε ποτὲ νὰ διαβάσῃ οὐτ' ἓνα διήγημα τοῦ κ. Βουτυρᾶ, θάπορούσε μὲ τὸ δικαίωμα του: Μὰ εἶναι νὰ γίνετα λόγος γιὰ συγγραφέα πού, καθὼς λέτε, ἔχει τέτοιες ἑλλείψεις στὴν οὐσία και στὴ μορφή; Πὼς ἔγραψε ἀπάνω ἀπὸ διακόσια κομμάτια, τί σημαίνει; Πάρτε τον γιὰ ἓνα γραφομανῆ και τελείωσε! — Μ' αὐτὸ εἶναι ἴσια - ἴσια τὸ ζήτημα, τὸ μεγάλο ζήτημα, τὸ ἓνα, πού ἀποτελοῦν και τὰ τοια πού θέσαμε παραπάνω: Δὲν ὑπάρχει ἴσως, ἢ καὶ στὴ φιλολογία μας, μὰ στὸν κόσμον ὅλο, συγγραφέας πού νῆχη μεγαλύτερα ἐλαττώματα, πού νάντεχῃ λιγώτερο στὴν κριτικὴ καὶ πού νὰ ἐπιβάλῃ τὰ ἑπιπεδοπερισσότερο. Εἶδατε πὼς ἐντύπωσῃ μου ἔλαμε ὁ «Λαγκᾶς» και πὼς ἔγραψε τότε γι' αὐτόν. Τὴν ἴδια εἶχα και ἀπ' ὅσα διηγήματα τοῦ κ. Βουτυρᾶ εὐτύχησα νὰ διαβάσω κατόπι, και τὰ ἴδια θάγραφα γιὰ καθέν' ἀπ' αὐτά. Ἐνα μικρὸ μάλιστα, τὸ παράξενο ἔκκεινο «Παραράμα», — λέξη χωρὶς νόημα, πού τὴν ἔγραψε κρυφὰ ἓνας κουτοπόνηρος ἐργάτης στὸν τοῖχο και κατ' ἄφευρε νάναστατώσῃ μ' αὐτὴ ὅλο τὸ ἐργοστάσιο, — μου χαράχθηκε τόσο, πού τὸ θυμῶμαι σιχνότερ' ἀπὸ κάθε ἄλλο ἑλληνικὸ διήγημα. Και προχθὲς ἀκόμα, όταν τέλειωσα τὸ «Συμβουλευτὴ», αἰσθάνθηκα μιὰ τόσο ἀλλόκοτη χαρὰ, πού ἤθελα νῆχω μπροστά μου τὸν κ. Βουτυρᾶ γιὰ νὰ τὸν φιλήσω!

Κι' ὅστερ' ἀπ' αὐτό, πὼς μπορῶ νάπορῶ γιὰ τὸν ἕξαιλο ἐνθουσιασμὸ πού γεννᾶ σὲ κάποιους νέους ὁ

(*) Κι' ἴδω πάλι παραβλέπουμε κάποιους μικροὺς διαφορῆς.

κ. Βουτυρᾶς; Κι' οἱ νέοι αὐτοί, ξέρετε, δὲ θέλουν πολλὰ - πολλὰ. Φτάνει, ἐκεῖ πού διαβάσουν ἀπόρροετα και ἀρπαχτὰ, νάπαντήσουν μιὰ φράση, μιὰ ποιητικὴ παρομοίωση, σὺν ἐκείνες πού σπέρνει μ' ἀπλοχεριά στὸ ἔργο του ὁ κ. Βουτυρᾶς, — ἔδω γιὰ τὰ κριτικῶσια, πού μοιάζουν νὰ εἶναι καὶ ἱεροῖς τῶν δέντρων και νὰ προσεῖχονται παράμερα γι' αὐτά, ἐκεῖ γιὰ κατ' ἀστραπὴς ματωμένες, πού φαίνονται σὰ μαχαίριες στὰ σύννεφα, — γιὰ νάφήσουν ἐκστατικοὶ τὸ βιβλίο και νὰ φωνάξουν: «Τέλειωσε! εἶναι μεγάλος!».

Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς κάποι' ἔγραψε: «Γιὰ τὸν κ. Ξενοπούλου θὰ λέγαμε πὼς εἶναι διηγηματογράφος... ἂν τὸ ἐπιτρέπῃ ὁ κ. Βουτυρᾶς». Αὐτὸ βὲν εἶναι ἀνάδεια: εἶναι καθαρὴ ὑπνοβασία. Κι' ἂν σὲ μένα τὸν ἴδιο κάνον τέτοια ἐντύπωσῃ τὰ διηγήματα τοῦ κ. Βουτυρᾶ, μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε πὼς πᾶνουν σ' αὐτοὺς τοὺς ὑπνοβάτες! Μὰ και αὐτοὶ ἀντιπροσωπεύουν ἓνα ν κόσμον, ἔπως κι' ἐμεῖς οἱ ἄλλοι.

Ἔτσι ἢ ἐπιβολὴ τοῦ κ. Βουτυρᾶ, πού στὰ εἰκοσι τελευταῖα χρόνια δημοσίεψε διηγήματα ἔς ὅλα τὰ ἑλληνικὰ περιοδικὰ, ἀρχινώντας ἀπὸ τὰ «Παναθηναῖα», εἶναι γέγονός. Καὶ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μῆρῃ στὸ πρόβλημα πού ἔχουμε νὰ λύσουμε, σὺν ἓνας ἀπὸ τοὺς κυριώτερούς του παράγοντες. Ἀμ' ἂν δὲν ἦταν αὐτό! Κανένα ζήτημα δὲ θὰ γεννιότανε και κανένα ἄρθρο δὲ θὰ γράφαμε γιὰ τὸν κ. Βουτυρᾶ. Θὰ τὸν παίρναμε γιὰ ἓνα γραφομανῆ, πού δὲν ξέρει μάλιστα νὰ γράψῃ, και θὰ τὸν ἀφίναμε στὴ διάθεσῃ τῶν νέων.

Ὁ σκοπὸς λοιπὸν τῆς μικρῆς αὐτῆς μελέτης εἶναι νὰ λύσῃ τὸ πολυπλοκὸ πρόβλημα Βουτυρᾶς, ἀναλυμένο στὰ τρία ζήματα πού θέσαμε παραπάνω. Θὰ ἐξετάσουμε τίς ἀτέλειες ἐκείνες τοῦ διηγηματογράφου, πού φέρνουν σὲ τὴν ἀμικανία και κῆνον τόσο διστακτικῶς τοὺς κριτικούς του θὰ ζήτησῃμε τοὺς λόγους τῆς ἐπιβολῆς του, πού ἀναποδογυρᾶει ὅλα τὰ συμπεράσματα θὰ δεῖξῃμε πὼς σημασίαν ἔχουν οἱ ἀντινομίες του και θὰ προσπαθῆσῃμε νὰ τὸν δώσουμε στὴν ἀληθινὴν του θέσῃ, στὴ θέσῃ ἐκείνη, ἀπ' ὅπου καμμιὰ κριτικὴ δὲ θὰ μποροῖσε οὔτε νὰ τὸν ἀνεβάσῃ οὔτε νὰ τὸν γκρεμίσῃ. Περιττὸ νὰ ποῖμε πὼς δὲ γράφομε γιὰ ὑπνοβάτες. Ἀποτεινόμεστε μόνο σ' ἐκείνους, πού ἔχουν θεοῦθε τὸ δῶρο τῆς προσοχῆς κι' εἶναι ἱκανοὶ νὰ παρακολουθήσουν μιὰ λογικὴ σειρά, μιὰ ἀπόδειξη στηρικτὴν στὰ πράγματα.

Και τὰ πράγματα θὰ τὰ βγάλομε ὅλα σχεδὸν ἀπὸ τὸ τελευταῖο βιβλίον τοῦ κ. Βουτυρᾶ «Πεπὺς Ἐιδωλολάτρης κι' ἄλλα διηγήματα» (Γ. Βασιλείου 1920, σελ. 212). Μοῦ φαίνεται, πὼς μέσθ' αὐτὰ τὰ ἔξι κομμάτια βρισκεται ὁλόκληρος ὁ διηγηματογράφος. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ και ἀπὸ τὸ «Λαγκᾶ», ξέρω, καθὼς εἶπα, και πολλὰ ἄλλα τοῦ ἴδιου. Δὲ βρισκῶ σπουδαῖα διαφορὰ ὅτε στὴ μορφῇ, οὔτε στὴν οὐσία.

(Συνέχεια)

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ",
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχτικοί συντάκτες: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟ-
ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

*Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει
να διευθύνονται:

«ΕΤΗΡΙΔΗΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ»

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά την Ελλάδα	δρ. 20	τό χρόνο.
	> 10	τό εξάμηνο.
	> 5	τό τρίμηνο.
Γιά την Άγγλία και Λίγκυτο	£ 1	τό χρόνο
	£ 0,10	τό εξάμηνο
Γιά την Αμερική	\$ 5	τό χρόνο
	\$ 3	τό εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΑΠΟ την Κοζάνη τηλεγραφήσανε και στο «Νου-
μας», όπως και σ' άλλες εφημερίδες, πως έγινε
κεί, από φίλους, π ά ν δ η μ ο μνημόσυνο του Δρα-
γούμη. Τώρα, έχουμε στα χέρια μας, και το άγγελτή-
ριο του μνημόσυνου, ποδνει γραμμένο στη Δημοτική,
και ποδ αξίζει νάν τό τυπώσουμε δώ.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Λευκή ως θλίθει όπου έπεσε κολόνα
(ως έπεσε, γραφή να μην τό λείι...)
Λευκή, με της Πατρίδας την εικόνα,
μόνο αυτή ταιριάζει να σέ κλείει
βουθή, μαρμαρωμένη, να σέ κλείει.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Στο Μνημόσυνο ποδ δίνουμε την Κυριακή, 23 Αυ-
γούστου, για τη μνήμη του Μάρτυρα

ΙΩΝΑ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

«πρώτου Μακεδόνος αγωνιστού και πολιτευτού»

καλοήμε δους έχτιμούσαν την αξία του και σέβονταν
τόνομά του, να παρασταθοῦν στην εκκλησία του 'Α-
γίου Νικολάου, ώρα 10 π. μ.

Κοζάνη 22 Αυγούστου 1920.

Οί φίλοι

Άλ. Χατζηηβαννάκης — Κ. Παπαγιω-
σαντίνου — Κ. Τσιτσιλίας — Σ. Δελα-
βάνης — Γ. Βαρθιιώτης — Άριστ. Ζά-
χος — Γ. Αντωνιάδης — Κ. Δοίξας — Κ.
Τσιμηνάκης — Αάξ. Παπαδέλης — Ν.
Γκιουλίας — Άρ. Άργυρίου — Γ. Πο-
λυζούλης — Ι. Τσιπάνης.

ΤΑ τραβώγια έχουνε μέσα μια πολύ περίεργη ό-
δηγία: «Άπαγορεύεται τό άνέρχεσθαι και κα-
τέρχεσθαι προς την έτέραν γραμμήν». Πόσοι άραγε
καταλαβαίνουν τι θα πεί αυτό; ό απλός κόσμος—και
για άφροτους είναι πιο άναγκαία ή οδηγία — δίχως άλ-
λο δέν τό καταλαβαίνει. Γιατί όχι «Μην άνεβαίνετε
και κατεβαίνετε άριστερά»; Τι κακό έχει; Άγχαλά,
τι χρειάζονται καθόλου οι οδηγίες, αφού μήτε τό
καινού τις προσέχει, μήτε οι υπάλληλοι της επιβάλλου-
νε; *Όλες είναι για τά μάτια. Τό πιο κομικό είναι
πως σέ μερικά μέρη ή γ ρ α μ μ ή είναι μονή, δέν ύ-
πάρχει έτέρα.

ΕΜΕΙΣ, όμολογοῦμε, θα προτιμούσαμε να μην ελ-
γαν έκτεθει στο Σύνταγμα τά Τουρκοικα κανό-
να. Δέν πήγαμε να πολεμήσουμε για επίδειξη και για
δόξα παρά για να λευτερώσουμε τους τυραννημένους
άδελφούς μας. Κατορθώνοντας αυτό, τελώσαμε. Τά
πολεμικά θεατρικά γεννάνε άλζονία, ή άλζονία
σπρωχνει προς την κερδοσκοπική και άρπαξη πολιτι-
κή, και τέτια πολιτική μια μέρα στον ύλεθρο. Κοιτάξ-
τε τί με τη σειρά τους έπαιζν ή Γαλλία κι' ή Γερμα-
νία για τους πολέμους pour la gloire. Άφίστε
τα τά τέτια στους
(λογοκρισία)

ΔΙΑΒΑΣΤΕ τά Άντιρώτικα τραγούδια του Ζέ-
φουρου Βρυδενού. Διαβάστε τα. Σας τά συσταί-
νουμε με όλη μας την καρδιά. Τό «Πρώτο και
στερνό φίλι» της Βιολαντώ, ποδ δημοσι-
εύεται στο σημερινό φύλλο, είναι από τά τραγούδια
έκείνα ποδ δε λησμονιοῦνται εύκολα μια και ποδ δε
γράφονται συχνά. Είναι ή Βιολαντώ, ό,τι, πάνου
κάτου, και «ή Μαργαρίτα, Μαργαρώ, Μαργαριταρέ-
να» του Βιζυηνού. Βλέπετε, «κι ως τά θέλουν οι ση-
μερινοί νέοι αυτά»), πως κάτι θραίνει κ' ή ελλοκρί-
νεια στην ποίηση.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ

Τόμαδες τό μυστικό;
*Όχι! Κάτσε να σ'τό πώ.
Και σ'αφτάκι της κρυφά
ψιθυρίζει αυτά κι αυτά.
Μά να μείνει μυστικό!
Μπá, τί λές! ποδ θα τό πώ;

Βρίσκει ή δεύτερη πιο κεί
μια γειτόνισσα χοντρή.
Τάμαδες; *Όχι! τί, ποδ;
Και τής λέει αυτό κι αυτό.
Μά να μείνει μυστικό!
Μπá, καλέ, ποδ να τό πώ;

Κ' ή γειτόνισσα ή χοντρή
Τόπε στην κρυά - μιμή,
και τό μυστικό κρυφά
πήγε σ' άλλωνών τ' άφτιά.
Και τό ξέρον για κρυφά
πέρα ως πέρα τό χωριό!

M. GIANNATOZ

ΑΝΤΙΡΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ (1)

2. ΤΗΣ ΒΙΟΛΑΝΤΩΣ ΤΑ ΜΑΤΙΑ

Τὸ ξέρεις σὺ τὸ χωριουδάκι τὸ Ρογὸ ;
 Ὅχι ; Δὲ θλάττει, φτάνει πού τὸ ξέρω ἐγώ !
 Νὰ σοῦ συστήσω τώρα καὶ τὴ Βιολαντώ !
 Ἐνα λουλουδί τοῦ χωριοῦ τῆς προφαντοῦ !
 Γιὰ τὴν παρθένα τῆς φωτῆς τὴν θυροφάει !
 Τοῦ Ροῦμπενς μιὰ ζωντανιμένη ζογοφαί !
 Μὰ κείνο, πού δὲν εἶδ' ἄλλοῦ, καμιά φορά,
 Ἐίπνε, τῆς Βιολαντῆς τὰ μάτια τὰ γλαυρά !
 Ἄδολο στάζουν μέλι, οὐράνια ζεστασιά,
 Χωρὶς κἄν νὰ τὸ ξέρει ἡ ἀθάνατη καρδιά !
 Τῆς Βιολαντῆς τὰ μάτια μιὰ γιζ ἀληθινά
 Σκορπάνε, καὶ ὄλα, ἄγ, ὄλα ὁ ἄνθρωπος τὰ ξεχνᾷ !
 Δὲν ξέρεις σὺ τὸ χωριουδάκι τὸ Ρογὸ ;
 Καλύτερα ! Τὸ ξέρω ὁ δύστηνος ἐγώ !

3. ΠΡΩΤΟ ΚΑΙ ΣΤΕΡΝΟ ΦΙΛΙ

Μὴ μὲ κοιτᾶς μὲ τέτοια μάτια, Βιολαντώ,
 Μὲ τὸ χυτὸ κορμὶ μὴν ἐρχεσαι κοντά μου !
 Τὸ πιστημὶ τῆς λαγυτάρας σου τὸ προφαντό,
 Τόχει ἀπὸ μέρες νεκρῶσαι ἢ δύστηνη ἢ κροδιά μου.

Μὰ ἔχω γυνίκα, Βιολαντώ, καὶ ἔχω παιδιά,
 Καὶ τὰ σκρόντζα χρόνια τᾶχα προσπεράσει
 Τὶ ζέστα πὰ στὴν κουρασμένη μου καρδιά,
 Μπορεῖς νὰ θρεῖς ἐπὶ τὸ φρέσκο τὸ κορτάσι ;

Ἄβριο θὰ φάγω, Βιολαντώ, μαζιὰ πολὺ -
 Κοντὰ στὸν ἥλιο τῆς ζωῆς μου δὲ θὰ μένω!—
 Δὸς μου ζεστὸ τὸ πρῶτο καὶ στερνὸ φιλί...
 Καὶ ξέχασέ με, Βιολαντώ, μένα τὸν ξένο !

Ξέχασε μέν καὶ παντρέψου μὲ χαρά,
 Δὲ θέλω, Βιολαντώ, νὰ καίνεσαι ἢ καρδιά σου!
 Σκέψου μονάχα κάποιον θρόνον βουραρά
 Κεῖνεν, πού πόντα θὰ εἰ λαγυτοῦ μαζιὰ σου!
 Κόρη στὴν Ἄντρο, 4 Ἀπρ. 1920

ΖΕΦΥΡΟΣ ΒΡΑΔΥΝΟΣ

ΤΟ ΡΟΔΟΪ

Ροδιὸ ἐπὶ πάλαι, σ' ἄφει' δὴ τὸ τραπέζι
 πού Ἄργοντο χέρι μ' ἔβαλε;... Πού; Καὶ γὰρ πού σκοπὸ;
 Μὴ νὰ μὲ πιάσει τὸ μικρὸ παιδί μου νὰ μὲ πιάσει;
 πού ἂν γὰρ ἄλλους εἶναι ἀδύνατον γὰρ μὲ πᾶσαι δυνατῶ;

Πῶς μὲ νηράει σὶ Ἄνδρα; πῶς μὲ λαβαίνουσι χροιά,
 καὶ πῶς μοῦ δίνουνε Ζοὴ σὶν πᾶσα γὰρ ὀφθαλμῶ;
 Πῶς μὲ προσέχουσι πολλοὶ ὄντας τοὺς πᾶσαι ἀνά!
 Κι' ἐγώ.—"Ὅλο σβῆνωμαι, ζῶ ξανά, χωρὶς κἄνα σκοπὸ....
 Ἀνεκᾶδα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΕΛΑΤΗΣ

(1) Πρῶτο στὴ μικρὴ σειρὰ ἐρχεται τὸ «Κόρη», πού δημο-
 μεύθηκε στὸ παραμυθιὸ φύλλο.

Η ΧΑΡΑ

Πολλὴ χαρὰ μὲς στὴν ψυχὴ μου !

Τόση χαρὰ
 ποτὲ ὡς τὰ τώρα
 καμιά φορά.

Καθὼς ποῦλὶ μ' ὀρθάνοιχτα φτερά,
 κεντηγμένο ἀπὸ τὴ μπόρα,
 ἦθε καὶ ἐστάθη
 μὲς στῆς ψυχῆς τὰ βάθη.

Τὸ διαβητόριζο ποῦλίκι
 θέλει νὰ θρεῖ,
 ν' ἀποκοιμηθῆσει.
 κάποιον κλάδι,

λίγη ὄρα νὰ σταθεῖ. Μὰ δὲν μπορεῖ
 κλεισμένο στὸ κλουβὶ νὰ ζήσει.
 Ὅ,τι καὶ ἂν γίνεις,
 μόλις γλυκαλαλεῖ, τὸ γίνεις.

Ἄν εἶμαι ἀνδρῶς δὲ γελιέμι !

Δὲ θὰ φανῆ
 γέλιο στὴ χεῖλή.
 Κι οὔτε φωνή

δὲ θ' ἀκουστῆ : Ἡ ψυχὴ μου θὰ γενεῖ
 σὰ σιγαλὸ δέλι τοῦ Ἀσφίδη.
 Μὲς στὴ γαλήνη.

μὴ τὸ ποῦλίκι ξεχαστῆ. καὶ πτότερο ποῦ
 (μεῖνει.

Πολλὴ χαρὰ ! Μὲς στὴν καρδιά μου
 σωστὴ γιορτὴ !
 Δὲ θέλω τόση...

Γιατί :... γιατί
 τρέμω πῶς θὰ ξεναόθει κατὶ τὴ
 πᾶσα, σὶν πῶν, νὰ τὴ ματώσει.
 Πῶς θέλεις νᾶσαι
 χαροῦμένος : Τόση χαρὰ!... Φοδᾶμαι...

ΛΑΥΡΑΣ

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΚΟΙΤΑΖΩ

Τὸ κοιτάζω πρέπει νὰ γράφεται μὲ οἶ (γιατὶ
 γίνεται ἀπὸ τὸ κῆρυκα στὴ στρατ. κοίτη = σκοπία,
 καὶ κοιτάζω = παραμονεύω) ἢ γομφὴ κν-
 π ἄζω (ἀπὸ τὸ κν π ἄζω τάχ), εἶναι λαθεμένη.

ΣΗΜ. — Ἀπὸ χρόνια τὸ εἶπε ὁ Ψυχᾶρος κῆτος τὸ
 γράφοντε ὄλον μας. Ὅστόσο ὁ καθηγητῆς Χ. ὡς τῶ-
 ρα τῶραφε μὲ ν. ἢ γομφὴ αὐτὴ εἶναι ἀνοητότα-
 τη. Ἐβίκε λοιπὸν τὸν κ. Κουκουλέ καὶ ΑΝΑΚΑΛΥ-
 ΨΕ τῶρα τελεφετῆς πῶς τὸ κοιτάζω πρέπει νὰ
 γράφεται μὲ οἶ. Ὁ κ. Κουκουλέ τὸ ἀνκατέλαψε.
 παρακαλῶ. Καὶ ὁ κ. Χ. διαβεβαιώνει μὲ τὸν ἐπ-
 σιμότερο τρόπο πῶς τὸ ἀνακάλεψε ὁ ἀφίλος ὁμιλι-
 τῆς κ. Κουκουλέ. Ἀφτῆς οἱ κωμωδίες λέγονται ἐ-
 πιστημονικῶς ἐργασία στὴν Ἑλλάδα.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΣΕ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ...

Με τὰ λόγια του τὰ μεστά ἀπὸ ἐννοίες κι ἀπὸ λυπηριό, ποὺ εἶπε, τὴν περασμένη Δευτέρα, ὁ προσφορὸς τῆς Βουλῆς, στὴν ιστορικὴ τῆς συνεδρίαση, — με τὰ λόγια του ποὺ ἀγγίξαν ὅλα τὰ φωτεινὰ σημεῖα τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, τόσο τῆς ἀρχαίας, ὅσο καὶ τῆς σημερινῆς, κι ἀποδείξαντε ὀλοφάνερα, πὺς ὁ ἄνθρωπος ποὺ, ἀπὸ τόσο ἐπίσημο βήμα καὶ σὲ τόσο ἐπισημὴ ὥρα, τὰ ἔξωτόμισε, δὲν τὰ ἔξωτόμισε ἔτσι στὴν κουτουροῦ, γιὰ νὰ πεῖ ὁμορφες φράσεις καὶ νὰ κερδίσει εὐκόλα καὶ ἀνάφελα χειροκροτήματα, μὰ τὰ εἶπε γιὰ νὰ φρονιματίζει καὶ γιὰ νὰ νύμφώσει τὶς ψυχὰς τῶν ἀπὸ τὰ ταπεινὰ ἐπίπεδα τῆς κοιμητικῆς διαμάχης — μὲ τὰ λόγια του αὐτὰ, ποὺ τὰ διδάσα με συγκινησιμῶς, καὶ ποὺ μοῦ χάρισαν κάποιον ψυχικὸ ξαλάρωμα, ὁ κ. Σοφοῦλης μοῦ ζωντάνεψε ἕναν παλιὸ μου φίλο, ἢ τὸ σοστότερο, μοῦ ζωντάνεψε μιὰ καλὰ ἐποχὴ, μοῦ ξανάφερε πίσω, γιὰ μιὰ στιγμὴ, ὁλοζώντανα τὰ νιάτα μου.

Κάνουμε παρέα τότε συχνὰ καὶ συχνὰ τὰ λέγαμε. Καὶ — περιεργὴ σύμπτωση — ἀνταγωνίζαστε τὶς περισσότερες φορὲς στὸν περίβολο τῆς Βουλῆς, στὸ καφενεῖο ποῦναι ἀκόμα καὶ τώρα ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα. Ὅπου εἶναι τώρα τὸ Φρονιμαρχεῖο, εἰντουσαν τότε τὰ γραφεῖα τῆς «Ἐφημερίδας». Ὁ Παλαμᾶς εἶταν τότε ταχικὸς συντάκτης τῆς, κι ὁ Σοφοῦλης, ποῦχε γυρίσει τότε ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, νέος, γεμάτος ὀργὴ καὶ φωτιὰ, ἀματωμένος μὲ μόρφωση γερμῶν, ὑφηγητῆς μάλιστα τῆς Ἀρχαιολογίας, δημοσίευε συχνότατα ἀρθρα στὴν «Ἐφημερίδα» κατὰ τοῦ τότε καθηγητῆ τῆς Ἀρχαιολογίας, εἶχε ἀνοίξει δηλ. ἐναντίον του ἕνα δεινὸ ἐπιστημονικὸ πόλεμο.

Ὁ Μητσάκης τὸν ἐχτιμοῦσε πολὺ, παραπολύ, καὶ πολλὲς φορὲς, τὰ βραδιάκια, ποὺ πηγάζαμε στὴν ὁδὸ Ἐδουάρδου Λῶ, (τότε ὁδὸ Ὀφθαλματροείου), νὰ πάρομε τὸν ποιητὴ Κώστα Κρυστάλλη, ποὺ δούλευε γιὰ νὰ βγάλει τὸ ψωμί του, στοιχειοθέτης στὸ τυπογραφεῖο Παπαγεωργίου, τραβούσαμε στὸ καφενεδάκι τῆς Βουλῆς καὶ τὸν ἀνταμώναμε, ποὺ κατέβανε ἀπὸ τὰ γραφεῖα τῆς «Ἐφημερίδας».

Κι ἀνοίγαμε κεῖ, κάτω ἀπὸ τὰ πράσινα φυλλώματα τοῦ κήπου, κενθεντολὸγι καὶ συζήτηση. Ὁ Μητσάκης, ὁ χείμαρρος ὀρητικὸς στὴν κούβεντα του, φωνιλάς, πειραχτικὸς, πότε σοβαρολόγος καὶ πότε καλαμποριστῆς ὁ Κρυστάλλης, ντροπαλὸς ὡς κορίτσι καὶ λογόλογος ἐγώ... ὡς ἐγὼ πάντα, κι ὁ Σοφοῦλης συζητητικὸς, νεοιδεατῆς, οἰσοπιάστης, στολίζοντας τὴν κούβεντα του μὲ χαριτολογήματα, ἀνέκδοτα κλπ. Εὐχάριστος πολὺ, παραπολύ, στὴν κούβεντα καὶ μάλιστα ὅταν ἐβγαίνε στὴ μέση τὸ ἀγαπημένο του θέμα, ἢ ἐπίθεσή του δηλ. κατὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἔδρας.

— Σίγουρα θὰν τὸν φάει τὸν καθηγητῆ... συχνόλεγε ὁ Μητσάκης, καὶ θὰ τὸν ἔχουμε, σήμερ αὔριο, καθηγητῆ τῆς Ἀρχαιολογίας!

Καὶ κεῖ ποὺ τὸν καρτερούσαμε καθηγητῆ τῆς Ἀρ-

χαιολογίας, χάθηκε ξαφνικὰ, ἀρδιασμένος ἀπὸ τὸν ἄχαρον αὐτὸν ἀγῶνα, καὶ ἔστερ ἀπὸ χόρνια ἀκουσὰ πὺς πολιτεύεται στὴν πατρίδα του Σάμο, ἀρχηγέοντας ἀκόμα καὶ κινίσχυρο ποῦφερονε τὸνομά του, καὶ κατόπιν ἀκουσὰ, μὲ κατάληξη, πὺς ἐπαναστάτησε κατὰ τοῦ παντοδύναμου τότε Σουλτάνου, μὲ μιὰ χούφτα λιονταρόφυλα Σαμιατάκια, καὶ ἔστερα...

Φυσικὰ, δὲν ξαφνιάζεται κανεὶς ὅταν ἀκούει ἕναν τέτοιον ἄνθρωπο νὰ λέει : «Ὅπου κινιματίζει σήμερ ἡ Ἑλληνικὴ σημαία, δὲν ὑπάρχουν δέματα καὶ δῆμοι», οὔτε ὅταν τὸν ἀκούει νὰ ἐξηγεῖ τόσο σοφὰ καὶ τόσο πρωτότυπα καὶ φωτεινὰ τὸ «Ἑλλ η ν ι κ ὸ θ α ῖ μ α» :

«Τὸ λεγόμενον Ἑλλ η ν ι κ ὸ θ α ῖ μ α, δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἡ φωτεινὴ δημιουργία τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος· μεγαλύτερον θάρμα εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἐγκρατεροῦσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἰς τὰς σιμφορὰς τῆς σκοτεινῆς δουλείας, ἢ ἀβλήνητος πίστις αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνένδοτος καὶ μαρτυρικὴ του θέλησις. Ἡ ἀθανασία τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς δὲν εὐρίσκεται μόνον εἰς τὰς παραμηνίας καὶ τὰ περιλαμπρα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς πενηρούς, τοὺς ταπεινοὺς, τοὺς λησιμονημένους τάφους τῶν μαρτύρων τοῦ ἔθνους. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς, ἤσας ἐπὶ αἰῶνας ὄλους, ὡς ζωντανὸς νεκρός, ἄνεν ἔπνου καὶ τάφου, διέσωσε καὶ ὑπὸ τὸν βυθὸν ὀγκόλοδον τῆς τυραννίας, τὸν πιέζοντα τὰ στήθη αὐτοῦ, κάλλος καὶ δύναμιν ψυχῆς, ὅταν μάτην ἀναζητεῖ τις, ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας, ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἄλλων λαῶν. Ἡ ἀγάπη τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἡ προσήλωσις του πρὸς τὰ ἰδανικά του ἔθνος, ἡ ἀφοσίωσις αὐτοῦ πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς Πατρίδος, δὲν εἶναι ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐφάμμιλλον κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ αἰσθητικῆτος καὶ τῆς ἐθελοθυσίας, εἰμὴ μόνον ἴσως τὴν μετρητικὴν πίστιν τῶν πρώτων Χριστιανῶν.

Δ. Π. Τ.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἀπὸ τὰ γαλλικὰ φιλολογ. περιοδικὰ.

— Στὸ τελευταῖο τεῦχος τῆς «Revue Contemporaine» ὁ κ. Λουδοβίκος Νεμό, συνεχίζοντας τὸ δημοσίημα τῶν κριτικῶν του σημειωμάτων γιὰ τοὺς συγκαρινούς ἑλληνας ποιητῆς, δημοσιεύει ἕνα τέτοιο γὰ τὸν ποιητὴ Ἀλέξανδρο Φωτιάδη. Δὲν τὸ νομίζουμε ἄσκοπο νὰ μεταφέρουμε δὴ μερικὲς γραμμὲς τοῦ Γάλλου κριτικοῦ, γιὰ ἕναν ἀδύνατο συγκαρινὸν μᾶς ποιητῆ, ποὺ ἴσως πολὺ λίγα πράγματα θάρουν ἀκούσει γιὰ δαῦτον οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς νεώτερος ἀναγνώστες μᾶς.

«Ὁ Ἀλέξανδρος Φωτιάδης, — γράφει ὁ κ. Νεμό, — ἔχει γεννηθεῖ στὴ Σμύρνη στὰ 1871. Τὰ ἔργα του εἶναι : τὰ «Ἀνοιχτὰ Μυστικά», μιὰ συλλογὴ ἀπὸ μικρὰ ἐπιγραμματικὰ ποιήματα, ποὺ ἀπ' αὐτὰ παίρνουμε τὰ κομμάτια ποὺ ἔρχονται παρακάτω, καὶ ἡ «Ἀμαρυλλίδα» τρεῖς ἔμμετρος πράξεις. Ἐχει δώσει ἀκόμα μιὰ

μεταφορά στη νέα γλώσσα της «Ιφιγένεια στην Αυλίδα», που παίχτηκε και κριζεται ακόμα (;) στο Βασιλικό Θέατρο της Αθήνας. Στο διάστημα του πολέμου, έγραψε τα «Πολεμικά Ανίγλυφο», μία σειρά από μικρά ποιήματα που ύμνουε προπάντων το γαλλικό και τον ελληνικό ήρωισμό. Άλλα ποιήματα κι άρθρα, που λογαριάζει να τα βγάλει σε διδύλο μία μέρα, ύμνουε τις φιλελεύθερες αρχές των Συμμάχων και της Ελλάδας. Η ποίηση του Φωτιάδη είναι προπάντων ειδυλλιακή και θεωρητική (contemplative). Είναι ο προσεχτικός ζωγράφος της φύσης, και θυμίζει μαζί το Βιργίλιο και το Θεόκριτο. Ο ούρανός της Ιωνίας, ή καρτερή γη της, τα γελούμενα άκρογιάλια της, ή άγροτική της ζωή με τους βοσκούς της, τους χωρικούς της, τους άγροκόμους της, με όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας και των τοπικών συνθηκών, ζωγραφίζονται μέσα στο έργο του με μία πιστότητα που κάνει εντύπωση. Η πρωτοτυπία του δε βρίσκεται στα θέματα που έκλέγει... Όμως ξέρει να μεταμορφώνει το πιο κοινό και συνηθισμένο γεγονός, τόσο με τη βαδειά του την εύπιστησία και τη χάρη των εικόνων του, όσο και με το γοητευτικό και κομψό τον ύφος... Ο στίχος του είναι άπλος, λαγαρός και για το μόνο πράμα που θα μπορούσε κανείς να κατηγορήσει αυτό τον ποιητή που κατέχει την τεχνική τελειότητα, είναι πως κομιά φορά αφήνεται να παρασυρθεί στην πάρα πολύ μεγάλη επίκολλη.

Το μικρό κριτικό σημείωμα του κ. Νεμέ ακολουθεί μία σειρά από όχτιν πολύ ευσυνείδητα μεταφρασμένα ποιήματα από τ' «Άνοιχτά Μυστικά». Μεταξύ σ' αυτά και το χαριτωμένο :

Καλόβι άνεμοσκίλειτο σαν πόσα δέ μου λέγει
Τό βραδυνό σου κάπνισμα κ' ή χαμηλή σου στέγη.
Στην ξερημά που όλόνυρα σε ζώνε, πάντα μόνο,
Λησιμονημένο στέκεσαι με τον κρυφό σου πόνο.

Μιά μοίρα σαν έπέρασε στην ξερημή σου στραία,
Πούχε από μούτια την ποδιά, τα χέρια της γεμάτα,
Είπε : δε βλέπω τίποτα, καλόβι, να σου λείπει
Δέν έχεις ούτ' ένα σακμνί για να καθήσει ή Λύπη.

— Στο ίδιο τεύχος (Ιούλιος — Αύγουστος) του ίδιου περιοδικού, βρίσκουμε ένα όμορφο ποίημα του Έλληνα ποιητή Αθηναιάδη «Άπάνω στη λίμνη Λεμάν», καθώς κ' ένα σονέτο του γνωστού μας από περασμένα φύλλα ποιητή Ζήλ Σινπεριέλ, «Γάλλος στην Βεζοία», όπου ξαναβρίσκουμε το δυνατό ζωγράφο κ' αίσταντικό χιομορίστα των «Poèmes».

Ένα ποίημα του Nicolas Beauduin

— Δίνουμε σήμερα ένα δείγμα από την ποίηση του Νικολά Μικονταίν, που για αυτόν μιλήσαμε στο περασμένο μας φύλλο. Είναι παρμένο από μία σειρά που επιγράφεται 1914 — 1919 και που στρέφεται γύρω από τα αίστηματα που γέννησε στον ποιητή ο μισμός του για τον πόλεμο, ο χωρισμός του από την αγαπημένη του γυναίκα, ο θάνατος ενός στρατιώτη :

του Πιέρ Άλλανό, που για αυτόν γράφει ακόλουθα :

..ΩΣ ΖΕΙΣ ΜΕΣ ΣΤΗ ΘΥΜΗΣΗ ΜΟΙ

ΠΙΕΡ ΑΛΛΑΝΟ !

Κι όμως ή ιστορία σου είναι μία πολύ συνηθισμένη ιστορία :

Πέρα στο Σαιν - Ζιλ, στην Παλιά Άγορά,
(στακροθαλάσσια του Βοριά),
έκει γεννήθηκες.

Παιδί, έκανες το χοιροδοσκό,
μέσα σ' ένα ύποστατικό, τλάι στην εκκλησιά.
Ήτρεχες μέσ στον όλόδροσο αέρα των βουνών
και μέσ στα χερσοτόπια των σκιοίων.

Τά θράδια,
γύριζες πάλι πίσω με το κοπάδι σου,
βυθισμένος σε σκέψες,
διαβαίνοντας μέσ' από τους άγριους γρανίτες.

Όπως όλοι οι συχωριστοί σου,
την Κυριακή,
φορούσες το γαλάζιο σου παντελόνι, τα ξυλοκίπουτσά
ένα μεγάλο καπέλο (σου),
με μακριές κορδέλες που κυμάτιζαν από πίσω.

Κοντά στο κοιμητήρι
— το καλοκαίρι —
κουτούσες τα λουλούδια που φύτρωσαν ανάμεσα στους
άκρομαζόσουν τη φωνή (σταυρούς,
του αέρα

μέσα στα θράκια,
κι αγαπούσες με πάθος, δίχως να το ξέρεις :
τον ούρανό,
τη θάλασσα,
τον άρχ' από τις καμπάνες.

Ίσάμε τον πόλεμο δέν είχες γνωρίσει,
— φτωχέ μου φίλε —
παρά μόνο τα βαδιά και γυμνά χωράφια.
Άπό κεί και πέρα, είδες πολλά άλλα πράματα
— όπως όλοι έμεις —

και κρατάς — μέσα στο βάθος των κλειστών σου μα-
(τιών—
ένα πλήθος από σκοτεινές όπτασίες και σκηνές της
(κόλασης) !...

Πέθανες κάνοντας περιπολία, μέσα στα συρματοπλέγ-
(ματα,
στις 20 του Όχτώβρη, μία θολή αυγή.
Οί τραυματιοφόροι — ό ένας άπ' α' τους συχωριστοί
(σου —

σήκωσαν το κίτρινο κορμί σου.
Φτωχέ φίλε !

Άπάνω σου βρέθηκαν μερικά μυστικά αγαπημένα
(γράμματα,

τα ρέστα από τη δεκαμερία σου, 45 λεπτά,
ή πια σου,
ό σουγιάς σου,
το ξύλινο κομπολόγι σου,
μία καπνοσακούλα,
ένα εικονισματάκι του Σωτήρα,
κι ακόμα... ένα γράμμα,
δπου ή μητέρα σου — μόνη και χήρα —

σ' ὀρμήνευε νὰ προσεύχουαι στὸ Θεὸ μὲς στὶς δοκιμασίες σου...

Σήμερα

κοιμάσαι — ματωμένος και κρούς —
στὸ κοιμητήρι τοῦ Ἑσκαφῶ

(κοντὰ στὸ Τρασί)

λίγο πάρα πέρα ἀπὸ τὰ λασπερὰ χερσκόματα,
ἔβην θεοδίστηξαν τὰ νιάτα σου.

Κεῖτεσαι κεικάτω,

πλάι σ' ἕνα νιὸ παλικῆρι ἀπὸ τῆ Νορμαντία,
τὸν ΟΡΣΟΛ ΑΛΦΡΕΑΟ,

— ποὺ σκοτώθηκε ἀπάνω στὰ εἰκοσι του χρόνια —
.. Ἦτανε, ἔπος και σὺ, γειμάτος ἀπὸ ἀμεριμνησίαι
μακαρία.

ἔπος και σὺ, κι αὐτός,

ΕΠΕΣΣΕ ΓΙΑ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

καὶ πλάι σ' ἕναν ἄλλο παιδί, ἕναν πικαρδό

(Κλόση τοῦ 16)

τὸν ΑΒΙΣ ΝΙΚΟΛΑΟ.

Ἔχεις στὴ σειρὰ σου τὸ Νο 26,

ἕνα στανυρὸ ἀπὸ ἑλατόξυλο,

φτιαγμένον και μογοκιτισμένο μαῦρο ἀπὸ τοὺς σκα-
(τρανέους τοῦ Σιντάγγματος.

Κοιμάσαι, τελειγμένος μέσα στὸ ἀντισοκλήνο σου,
κάτω ἀπὸ τὰ βόλια τῶν πολυβόλων ποὺ χτυποῦν τὸ χω-
(μα καὶ κηδοῦνε πέρα.

Δὲ θὰ ξαναῖδεις πιά τὸ ὑποστατικό σου,

οὔτε τὶς καμπάνες τοῦ Σάν - ΖΟΛ,

οὔτε τὰ κοπάδια ποὺ ὀδηγοῦσες

μέσ' ἀπὸ τοὺς μαῦρους γρανίτες

και τὰ χρυσοκόκκινα σπαρτά...

Πῶς ζεῖς μὲς στὴ θύμησή μου;

ΠΙΕΡ ΑΛΛΑΝΟ

— Κι ὅμως ἡ ἱστορίξ σου εἶναι: μιὰ πολλὰ συνηθι-
σμένη ἱστορίξ.

Ἀλήθεια! εἶναι τόσο συνηθισμένο, τόσο κοινὸ πρῶ-
μα ὁ θάνατος, και τόσο πολλὰ ἔχουνε εἰπωθεῖ και ξα-
ναειπωθεῖ γιὰ κείνους ποὺ σκοτώνονται γιὰ τὴν πα-
τριδα — τόσα ψεύτικα λόγια γιὰ δόξες κ' αἰώνιες
μνημεις κοινῶν ἀγνωστων ἀνθρωπάκων, — τόσες κοι-
νοτοπίες και ψευδοαισιήματα, ὥστε νὰ αἰστανόμαστε
κάποια ξεχωριστὴ συγκίνηση μὲ τὰ ἀπλά και ἀπροσ-
ποίητα λόγια ποὺ κακομεταφράζουμε παραπάνω, μο-
λονότι ἀρνούμαστε νὰ τὰ κατατάξουμε στὴν καθαρὴ
ποίησι, μ' ὅλες τὶς ρίμες και ὅλο τὸ ρυθμὸ ποὺ τὰ
πλοικέλιον ἐδῶ καὶ κει δίχως νόμο και δίχως τάξη.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΧΙΑΚΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ. — Μ' αὐτὸν τὸν τίτλο, ὁ
Χιώτης κρηγιότης κ. Βλῆς, τύπωσε μιὰ βραβεμένη
μελέτη του γιὰ τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα τῆς Χίου. Εἶ-
ναι μιὰ ἀληθινὰ εὐσυνειδητὴ δουλιὰ και φανεράναι
ἕνα ἀκούραστο κ' ἐρωτεμένο μὲ τὴν πατριδα του, ἐρ-
γάτη τῶν γραμμάτων, ποὺ ἀξίζει και πρέπει νὰ τὸν
μνηθεοῦν και οἱ Χιώτες διακόλου, ποὺ μὲ τὸ τελευταῖο
ψηφισμά τους μᾶς ἔδοκαν ἕνα καλὸ σημάδι τῆς ἀξίας
τους, και νὰ ἐπιδοθοῦν στὴ μελέτη και στὸ συμμαζέμα
τῆς μουσικῆς διαλεκτικῆς φρασεολογίας τῶν χωρια-
νῶν τοῦ νησιοῦ τους.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἄσ. Γιαν. Θὰ δημοσιευτεῖ πόσο καλὸ θὰ ἦτανε ἂν εἶ-
χανε τὴ μετιοφροσύνη σου μαρικοί ποὺ θένε νὰ τοὺς λίνε σπου-
δαίους! — κ. Βαγγ. Α. Φαντ. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σου
λόγια ἔχε ὁμως ἐπόψη πὼς ἡ κριση τῶν ἔργων τέχνης δὲν
ἔχει ποτὲ κατὰ τὸ ἀπόλυτο γιαντὸ και πολλοὶ ποὺ κατόπι ἀπο-
δείχθηκαν μεγάλοι, βρήκανε μεγάλες δυσκολίες στὰ πρῶτα βή-
ματά τους γιὰ νὰ γαργαρισθοῦνε. Τὸ «Ὀνειρό» σου τελειώνει πο-
λὸ γρηγορὰ δὲ μᾶς βάζει καθόλου στὴν κατάταση δὲ μᾶς
δίνει ἐκεῖνη τὴν ἀγωνία ποὺ πάει ἀξάνοντας ὁσο ποὺ νὰ λυ-
τρωθοῦμε μὲ τὸ ζήτημα. — κ. Γιαν. Α. Κ. Ὁ «Καθρέφτης
τῆς ψυχῆς» κ' ἡ «Καταχνιά» δείχνουνε πὼς ἔχεις μέσα σου
ἐκεῖνο ποὺ γεννάει τὴν πόληση ὁμως ποὺ λείπει ἀκόμα ἡ δύ-
ραμη τοῦ φρομαρίσματος Τ' «ἀκίνητο νερὸ τῆς ορμητικῆς»
δὲν εἶναι ἀκρῆβῶς ἐκεῖνο ποὺ μᾶς δίνει στὴ φαντασία ἡ ορμητικῆ.
Κι ἡ «γλυκεία ματιὰ» ποὺ εἶναι ἐκεῖνη γιὰ νὰ καθρεφρι-
στει, ὅχι πολὺ παραστατικῆ. Γιατὶ τὴν ἀρμονοδία τῆς λέξ ἔξω τι-
κῆ; «Καθημερὰ μιὰ μάγισσα σ' εγγύωνει προτοῦ κτλ.» σκε-
γῶνε τί; τὰ πέπλα τῆς; οὐνιαχτικὰ ἡ μάγισσα—ὅπως τὸ λές
—εἶναι ἐπικειμένο κτλ. Ἀπόφυγε τίς πολλὲς ποὺ κάνεις χα-
μοαδες. — κ. Ορ. Εὐρ. Ὑφος, ρυθμὸς ποὺ μᾶς θυμίζει ἀμέ-
σως τὸ «Στῶν Φαρῶν τὴν ὀλομαση ῥάχη», ἰδέα πολυεπωμένη
Ρωμαντισμός: «...περπατόντας γιὰ τὸ φτιάσο τὸ γλυκὸ τὸ θα-
νάτου τὸν ἔπασ, ποὺ γιὰ πάντα ἡ χαρὰ εἶναι κει...» Ἐνῶ—
στὴν ἐποχὴ μας—ἐκεῖ συνηθεοῦμε νὰ γερνοῦμε τὴν ἀνάπαψη,
τὴ ληρομονία, τὸ λυτρωμὸ, τὸ ἀλκο κ' ἀνάδυνο κτλ. — κ. Κωστ.
Τρ. Βίβλια θάτανε διασκεδαστικό νὰ βάζαμε κάθε τόσο και
λίγα φαιδρὰ σὸν και κείνα τὰ περιήρημα τοῦ καθαρνοουοῖανου
κῆριον Καθηγητῆ, μᾶ, καθὼς λές, δὲ μᾶς περισσεῖται τόπος.
Τὸ «Σάβρι ὁ σκαφτιάς», εἶναι μιὰ σίτημη εἰκόνα ποὺ τὴν δὲ
νεῖς, ἔπρεπε νὰ ἔχει λεχτικὴ και τεχνικὴ τελειότητα ἐπιγραμ-
ματικῆ. Ἐπειτα τὸ «Ὁ ἥλιος ποὺ πρῶνε τὸ χωράφι, κάνεις
τίς πέρες ἀσπρες οὐ νὰ εἶναι τάφοι» δὲ μᾶς δίνει ἐμᾶς τοῦ-
λάχιστο τὴν εἰκόνα τῆς πραγματικότητος γιαντὶ οἱ πέρες ποὺ
ξεδάφτει ὁ σκαφτιάς εἶναι οὐνήθως κόκκινες ἀπὸ τὰ χρώματα.
— κ. Μουσελ. Σοῦ ἀπαντήσαμε. Ἐπειτα, ἔχεις, ἐμεῖς δὲν
ἀγαποῦμε πολὺ τὰ αἵματα και τοὺς σκοραγμούς τῶν ὀχητῶν—
μᾶς μωρζουνε και λίγη μαγαλατοῦρα στὴν τέχνη. — κ. Α. Βενέελ.
Δὲ μᾶς ἀρέσουν πολὺ. — κ. Μ. Ζωγγ. Θὰ δημοσιευτεῖ. — κ.
Γ. Ελ. Θὰ δημοσιευτεῖ τὸ «εραλδὶ». Ὁ «Νόμος» Νο 1 μᾶς τὰ
χαλαίει νομμάι στὴ δεῦτερη στροφή, και προπάντων στὸ τε-
λευταῖο στίχο. Ὁ «Νόμος» Νο 2 Δὲ μᾶς ἀφίρει νὰ ναυαλάβουμε
πὼς και γιαντὶ σ' ἐχρηθεῖται ἡ θάλασσα. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ
τόσα καλὰ ποὺ γράφεις γιὰ μᾶς. — κ. Γιαν. Καψ. Θὰ δημο-
σιευτεῖ και τὸ «Ἀπόλλωνες κ' Ὀμηρος». Στὸ στρατιώτη
βρίσκουμε κακὸ ἐκεῖνο τὸ ποὺ «περῶνε» τοῦ πρώτου στίχου

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

REVUE CRITIQUE. (25 Ιουλ.) Μ. ντε Ρου: Ἐνιαία
ἐκπαίδευση.—Πιερ Κορτιά: Γιὰ τρεῖς ἰταλοὺς ζωγράφους.
—Αντρέ Βονιέ: Ὁ κύριος ντε λα Φαγέτ.—Ανρί Πενν-
τιέρ: Σταντὶλ και Ροσσίνης.—Ζὰκ Ρεῖνῶ: Ὀδὴ στὴν ψυ-
χή.—κτλ.

LE MONDE NOUVEAU. (Ἰούλιος). Δουί Μπερτράν:
Πεκίτος και Βαλτίασα.—Σεργ. Εβάν: Τὸ ἔργο τοῦ Λουί
Μπερτράν.—Ζαν Ντοσάν: Ποιήματα.—Φίλιπ Δεμπέγγ:
Ὁ Βένις κ' ἡ Γιουγγοσλαβικὴ ἰδέα.—Ρεῖνῶν Κλωζέλ:
Ἡσὺ και Δεάντρος.—Μυριὰλ Στόναστ: Οἱ Δέξες (ποίημα)
—Σίμος Μενάρδος: Ἐνας νεοέλληνας ποιητῆς: Ὁ Ἀρι-
στοτέλης Βαλαωρίτης. κτλ.

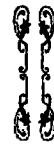
MERCURE DE FRANCE. (1 Αὐγ.) Π. Βιγγιέ: Τὸ
ἀισθημα τῆς φύσης στὸ 17 αἶώνα.—Δουμὸ Σεντὸ : Ἡ
καταγωγή τῆς ἰταλοαλβανικῆς διαφορᾶς.—Ανρί Φορνλά:
Ποιήματα.—Βιντσέντσο: Τὸ Τολισμάν: διήγημα. κτλ. κτλ.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ
ΔΡ. 35,000,000

ΟΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
ΔΡΑΧΜΑΙ
900,000,000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΪΜΗΣ

ΣΥΝΔΙΟΙΚΗΤΑΙ: ΑΛ. ΔΙΟΜΗΔΗΣ
Ι. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΑΙΓΙΟΝ
ΑΓΡΙΝΙΟΝ
ΑΔΜΥΡΟΝ
ΑΜΦΙΣΣΑΝ
ΑΜΑΛΙΑΔΑ
ΑΡΤΑΝ
ΑΤΑΛΑΝΤΗΝ
ΒΟΛΟΝ
ΓΥΘΕΙΟΝ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΝ
ΖΑΚΥΝΘΟΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ
ΘΗΒΑΣ
ΘΗΡΑΝ
ΙΘΑΚΗΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ
ΚΑΛΑΜΑΣ
ΚΑΡΔΙΤΣΑΝ
ΚΕΡΚΥΡΑΝ
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΝ
ΚΟΡΙΝΘΟΝ
ΚΥΜΗΝ
ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΝ
ΚΥΘΗΡΑ
ΛΑΜΙΑΝ
ΛΑΡΙΣΣΑΝ
ΛΕΒΑΔΕΙΑΝ

ΔΕΥΚΑΔΑ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΝ
ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΝ
ΜΕΣΣΗΝΗΝ
ΝΑΥΠΑΚΤΟΝ
ΠΑΞΟΥΣ
ΠΑΤΡΑΣ
ΠΕΙΡΑΙΑ
ΠΥΛΟΝ
ΠΥΡΓΟΝ
ΣΠΑΡΤΗΝ
ΣΥΡΟΝ
ΤΡΙΚΚΑΔΑ
ΤΡΙΠΟΛΙΝ
ΧΑΛΚΙΔΑ